

GTs poetiska böcker – sångerna

- s. 1 Psaltaren
- s. 2 Psaltaren i min vardag
- s. 3 Höga Visan
- s. 4 Klagovisorna

Psaltaren

Alla tiders bönbok

PSALTAREN skrevs under lång tid fram till århundradena före Jesu födelse. Författare är bl.a. David, Asaf, Koras söner, Salomo och Mose. Boken började sammanställas på 500-talet f.Kr. för att användas i gudstjänsterna i det återuppbyggda templet.

På Jesu tid fanns det som vi kallar Gamla testamentet, nämligen Lagen, Profeterna och Skrifterna. Psaltaren var den främsta boken i Skrifterna och var uppdelad i fem böcker för att knyta an till Moseböckernas antal. Den indelningen gjordes ett par hundra år f. Kr. och har sin grund i att man ville läsa Psaltaren i fem omgångar under olika perioder i gudstjänsterna. Bibelläsningens planer tar oss nu igenom den första boken, psalmerna 1–41, innan den fortsätter med Josua bok.

Psaltarens innehåll

Psaltarens innehåll är mycket rikt och mångskiftande och ger uttryck för nästan alla tankar och stämnings lägen som kan finnas hos en människa. Jubel och fröjd, som lyfts fram inför Herrens ansikte. Men också mycket av klagan, oro, djup förtvivlan och syndanöd. Detta, och allt där emellan, får vi gå med till Gud i bön! Men Psaltaren hjälper oss inte bara att sätta ord på det som kan finnas i våra egna hjärtan – den låter oss också se in i Guds hjärta. Han är den som svarar på våra rop, räddaren i all slags nöd.

Messianska psalmer

Flera psalmer kallas ”messianska”. Det är psalmer som enligt Nya testamentet och kyrkans stora lärare handlar om och syftar fram mot Messias, Jesus Kristus. Flera exempel hittar vi redan i den första delen, se Ps. 2, 8, 16, 22, 24 och 40.

Att läsa Psaltaren

Jesus deltog regelbundet i synagogans gudstjänster och varje dag inleddes med Hallelujá-psalmerna, nr 145–150. I gudstjänsten bekände man också sin synd med någon av botpsalmerna, nr 6, 32, 51 och 130.

Varje veckodag lästes återkommande samma psalm, nämligen sön. nr 24, måndag nr 48, tisdag nr 82, onsdag nr 94, torsdag nr 81, fredag nr 93 och lördag nr 92.

Genom hela kyrkans historia har Psaltaren betts dagligen, vid bestämda tider flera gånger om dagen, enligt den s.k. Tidegården.

När du läser Psaltaren: Låt psalmernas ord bli dina ord – din bön och tillbedjan – inför den levande Gudens ansikte!

Psaltaren i min vardag

av Egon Olsson, Jörlanda

Den som har en verklig vän vet vad den betyder i livets skiften. Någon man kan gå till, fråga om vad som helst, vara förtrolig med och aldrig vända tomhänt tillbaka från.

Den som har en sådan vän vet hur betydelsefull den är.

Psaltarens bok i Bibeln är en sådan vän. Hur än livet skiftar och ser ut finns där alltid något att ta emot och gå vidare med. Den röst som ljuder i Psaltaren är inte främmande för någonting i livet. Den har bärkraft för allt.

Så låt oss slå följe med denne vän. Vi söker upp vännen en dag för att lyssna till vad han berättar. Det är gott att känna denne vän så, att man kan erinra sig vad man tidigare hört honom säga.

Om nåden ges, börjar för de flesta av oss dagen med att vi stiger upp från vår viloplats. Vi går att förbereda oss för våra uppgifter. Vad är det nu min vän sagt om dagen? Han har lärt mig säga till Herren: Du är min Gud. Min tid står i dina händer (Ps. 31:16). I Guds hand ligger min dag. Där vilar den, innesluten i Guds hjärta, omsluten av Hans goda tankar. Detta får vara min första tanke – i dina händer, Gud, ligger min dag.

Vad skönt att bära den tanken med sig under dagen. Mitt liv är Guds angelägenhet. Jag vandrar inte kring i blindo. Guds hand är där, stödjande, ledande. Min vän har också lärt mig, att Gud omger mig på alla sidor och håller mig i sin hand (Ps. 139:5).

Men ingen dag går utan att syndens fula drag framträder hos mig. Jag blev förbigången och jag försöker ta död på besvikelsen genom att förtala en annan. Hårda ord saknades inte. Där fanns också skadeglädjen, när det gick den illa, som jag inte tyckte om. Jag samlade ihop en hel del under dagen. Det låg där i mitt innersta och tärde på mitt mod.

Också här har min vän något att säga mig. Jag vill ju själv låta glömskan ta hand om mina gärningar. En viss skicklighet utvecklar jag i att städa undan och tuga. Men min vän är inte tyst: ”Så länge du tiger tappar du mod och kraft. Det du söker glömma och gömma dyker upp i klagans form. Du måste söka Guds förlåtelse. I förlåtelsens stora hav göms dina synder för alltid. De helt enkelt utplånas” (Ps. 32). Min vän har som alltid rätt.

Det händer en hel del i en människas liv när tron skall växa och mogna. För att tron skall få bärkraft behövs både storm och kyla. Bara solsken räcker inte. Här är Psaltaren ett underbart uttryck för Guds omtanke om våra liv. Gud, som känner våra hjärtan och hur våra liv kan gestalta sig, har gett oss möjlighet att i Psaltaren känna igen både glädje och smärta, tvivel och tro.

Förr eller senare kommer den dag, då jag verkligen behöver min vän – när jag skall dö och gå in i evigheten. Då låter mig vännen med Frälsaren dela Hans egna ord: I din hand lämnar jag min ande (Ps. 31:6). Jag får hjälp att dö i frid.

Den som vill leva som verklig kristen, bör inte missunna sig att leva i Psaltaren. Det gör hjärtat gott att lyssna till den varje dag och bedja med den. Psaltaren bär inom sig en rik böneskatt, som har sina källor i Gud själv. Psaltaren kan verkligen bli en kär vän, som aldrig sviker. Den ger ett evighetens ljus över mitt livs situationer.

En del psalmer talar särskilt till mig. De blir mina älsklingspsalmer. Det har sitt stora värde, men det får inte stanna där. Hela Psaltaren skall få vara min tillgång. Då kan vissheten leva i mig att jag med Psaltaren själv instämmer: För evigt, Herre, står ditt ord fast i himmelen (Ps. 119:89).

Höga Visan

Den stora kärleken

HÖGA VISANS hebreiska namn betyder ”Sångernas sång” och av tradition (grundad på flera goda skäl) tror man att den är skriven av Kung Salomo.

Dubbeltidig

Höga Visan är en litterär pärla, så långt är alla överens. Men hur ska den tolkas och förstås? Där går meningarna isär. Somliga menar att den ’bara’ är en historisk skildring av en man, som finner sin brud. Andra menar att den ska förstås helt och hållet allegoriskt: man anser då att Höga Visan egentligen handlar om kärleken mellan Herren och Israel samt församlingen (läst med kristet perspektiv).

Den tolkning som väl i dag är den vanligaste bland bibeltrogna bibelutläggare är den historisk-typologiska. Den vann hävd under 1500-talet och ger rättvisa åt diktens ’dubbeltidighet’; åt såväl den faktiska berättelsen som dess djupare syfte. Enligt denna rimliga tolkning bygger Höga Visan på en verklig historisk tilldragelse mellan en man och en kvinna och deras kärlek – något som Bibeln inte ser ner på, tvärtom.

Kung Salomo (troligen) har under en av sina resor i Libanons bergstrakter (bruden var från Sulem, 6:12) fattat kärlek till en fattig lantflicka med ovanlig skönhet. Hon blir utvald till hans brud, och det är kärleksförhållandet dem emellan som skildras.

Detta är emellertid inte diktens enda och egentliga syfte. Kärleksförhållandet mellan mannen och kvinnan är en förebild till Kristi ännu rikare kärlek till sin församling (och Herren och Israel i GT). Inte så att varje detalj i skildringen har en symbolisk innebörd, men väl de större dragen. I Bibeln är detta inte något unikt för Höga Visan, att förhållandet mellan man och kvinna får fungera som en bild för Guds kärlek till sitt folk – se exempelvis 3 Mos. 20:5ff, Jes. 54:4ff, Hosea 2, Ef. 5:25ff, Upp. 19:7ff.

Genom den typologiska tolkningen öppnar sig Höga Visans budskap. Dels handlar den om det fina i den kärlek som Gud lagt ned mellan man och kvinna, dels och framför allt handlar Höga Visan – som allt i Skriften – om Jesus!

Äldre kapitelrubriker

I Karl XII:s Bibel märks detta i kapitelrubrikerna. Läs gärna Höga Visan med dem i åtanke:

- kap. 1: ”Kristi samtal med sin kära brud, det är hans heliga församling”
- kap. 2: ”Församlingen gläder sig över Kristi närvaro, beskydd och tröst”
- kap. 3: ”När Kristus fördöljer sig varder hans församling bedrövad”
- kap. 4: ”Kristi brud är dägelig och utan fläck” (Dägelig = skön, vacker)
- kap. 5: ”Församlingen bliver käriligen tilltalad av Kristus”
- kap. 6: ”Församlingen prisar Kristi välgärningar”
- kap. 7: ”Kristus beprisar ytterligare sin församlings dägelighet”
- kap. 8: ”Församlingen trängtan efter Kristus”

Värdefull bok

Tyvärr har Höga Visan i vår tid kommit att försummas – där finns ljuvliga uttryck för evangelium! Förr användes denna bibelbok mycket i förkunnelse och psalmdiktning. Ett tecken på hur högt den värderades är orden på C.O. Rosenius gravsten, hämtade från Höga Visan 1:5: ”Svart är jag, dock är jag täck.” (I Sv. Folkbibeln är versen översatt: ”Mörk är jag, men vacker.”) Svart och mörk i mitt eget inre, men klädd i Jesu rättfärdighets vita dräkt, är jag i hans ögon ren!

Klagovisorna

Den djupa smärtan

Det mesta talar för att Klagovisorna är skrivna av profeten Jeremia, ”tårarnas profet”, under den svåra tiden efter Jerusalems fall, då den babyloniska fångenskapen tagit vid.

Av framställningen framgår att Jerusalem och templet måste ha ödelagts nyligen. Den fruktansvärda händelsen är fortfarande aktuell och levande för författaren när han skriver sina fem klagosånger.

Deras innehåll är i stora drag följande:

Kap. 1: Klagan över att Jerusalem fallit och övergivits.

Kap. 2: Orsaken till Jerusalems fall samt sorg över att templet rivits och gudstjänsten omöjliggjorts.

Kap. 3: Jämförelse med hur det tidigare varit. Bekännelse av gudsfrånvändhet och hopp om räddning. ”Herrens nåd är det att det inte är ute med oss.”

Kap. 4: Erkännande av att folkets synder orsakat nöden.

Kap. 5: De bortfördas nöd beskrivs. Bön om Guds förbarmande.

Fyra av sångerna är alfabetiska, dvs. versernas begynnelsebokstäver följer ordningen i det hebreiska alfabetet.